

Marlena Pokrzywińska

Polityczne aspekty procesu akcesyjnego Macedonii Północnej do Sojuszu Północnoatlantyckiego

Droga Macedonii Północnej do Sojuszu Północnoatlantyckiego była długa oraz pełna wyzwań, z którymi to państwo było zmuszone się zmierzyć, odkąd na początku lat 90. ubiegłego wieku podjęto prozachodnią orientację polityczną. W międzyczasie byłe państwo jugosłowiańskie musiało skupić swoje siły na transformacji politycznej, gospodarczej oraz społecznej, która była rezultatem ogłoszenia niepodległości i chęci uniezależnienia się od Jugosławii. Kraj rozpoczął reorganizację całego systemu państwowego w obliczu upadku Jugosławii, a później wojny domowej na Bałkanach, stawiając czoła wielu wyzwaniom wynikających z przemian na Półwyspie Bałkańskim. Rezultatem polityki „otwartych drzwi” NATO oraz reform, które to państwo wprowadziło, było podpisanie protokołu akcesyjnego przez dwudziestu dziewięciu reprezentantów państw członkowskich oraz ministra spraw zagranicznych Macedonii Północnej Nikołę Dmitrowa w siedzibie organizacji w Brukseli 6 II 2019 r.¹.

Celem niniejszego artykułu jest analiza procesu akcesyjnego Macedonii Północnej do NATO z uwzględnieniem politycznych aspektów jego przebiegu oraz znaczenia integracji ze strukturami Sojuszu. W ramach wprowadzenia do tematu autor zastosował metodę historyczną, dzięki której mógł opisać funkcjonowanie tegoż bałkańskiego państwa w XX w., nakreślając jego drogę do niepodległości. Ponadto w artykule została użyta metoda instytucjonalno-prawna, w ramach której zostały przeanalizowane akty prawne oraz dokumenty. Równie istotną rolę spełniła metoda decyzyjna, dzięki której możliwe było zbadanie motywów polityków macedońskich oraz członków NATO o przyłączeniu Macedonii Północnej do Sojuszu. Podjęty problem badawczy wynika z jego aktualności oraz ze znaczenia procesu akcesyjnego Macedonii Północnej dla wzmocnienia sił NATO i stabilizacji Półwyspu Bałkańskiego. Ponadto wybór przedmiotu badawczego wynika z faktu, iż w Polsce ten temat jest poruszany pobieżnie, głównie w źródłach

---

¹ *NATO allies sign Accession Protocol for the future Republic of North Macedonia* [6 II 2019], https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_163078.htm?selectedLocale=en (9 VI 2019).

publicystycznych. Natomiast w źródłach anglojęzycznych, do których udało się autorowi dotrzeć, omówieniem kwestii akcesji macedońskiej do NATO zajęli się m.in.: Ausrine Armonaite, Židas Daskalovski oraz Bekim Nuhija. W niniejszym artykule autor będzie się posługiwał aktualną nazwą państwa (Macedonia Północna), by uniknąć zamieszania związanego z używaniem różnych nazw omawianego kraju.

Droga Macedonii Północnej do niepodległości

Macedonia Północna jest państwem położonym na Półwyspie Bałkańskim ze stolicą w Skopje, które graniczy z Kosowem, Serbią, Albanią, Bułgarią oraz Grecją. Od 1945 r., kiedy komuniści na czele z Josipem Brozem Tito przejęli władzę w Jugosławii, Macedonia Północna funkcjonowała jako jedna z sześciu republik w ramach Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Jugosławii². Początków procesu demokratyzacji upatruje się w decyzji Świętego Synodu Macedońskiego Kościoła Prawosławnego z 18 VII 1967 r. o ogłoszeniu autokefalii, co zostało skrytykowane przez Serbski Kościół Prawosławny, uznając Kościół Macedoński za niekanoniczny³. Po śmierci Josipa Broza Tito w 1980 r. doszło do odwilży w Socjalistycznej Republice Macedonii, która przejawiała się w pojawieniu się różnych grup i ruchów nawiązujących w swojej działalności do tłumionego wcześniej macedońskiego etnosu⁴. Macedończycy mieli możliwość odbudowania swojej tożsamości narodowej dzięki artystom czerpiącym z tradycji macedońskiej oraz tworzącym w języku macedońskim, co w pewnym stopniu przełożyło się na pokojową transformację ustrojową dekadę później. Kluczowe znaczenie dla demokratyzacji państwa miała również postępująca liberalizacja mediów, co w rezultacie pozwoliło społeczeństwu macedońskiemu oraz elitom politycznym na otwarcie się na coraz bardziej widoczne zmiany w prowadzonej polityce. W drugiej połowie lat 80. ubiegłego wieku doszło do rozłamu w macedońskiej partii komunistycznej. Przewagę nad konserwatywnymi politykami uzyskali liberalni komuniści (m.in. Wasyl Tupurkowski i Branko Crwenkowski) ukierunkowani na reformy w kraju, lecz podkreślających znaczenie funkcjonowania w ramach Jugosławii⁵. W obliczu kryzysu jugosłowiańskiego widzieli oni potrzebę transformacji oraz zmiany profilu partii komunistycznej na demokratyczny. Petar Gočev, przewodniczący Macedońskiego Komitetu Centralnego, zapowiedział w 1990 r. po upadku Związku

² Ž. Daskalovski, *Elite transformation and democratic transition in Macedonia and Slovenia*, „Balkanologie Revue d'Études Pluridisciplinaires” 1999, vol. III, nr 1, s. 17.

³ A. Rubeli, *Threats to sovereignty: the case of Macedonia in the 1990's*, [w:] *A captured moment in time: IWM Junior visiting fellows conferences*, red. A. Rubeli, N. Vucenik, Vienna 2000, s. 3.

⁴ Ž. Daskalovski, *op.cit.*, s. 6.

⁵ *Ibidem*, s. 10.

Komunistów Jugosławii zmianę partii komunistycznej na nowoczesną partię socjaldemokratyczną oraz start w demokratycznych wyborach⁶. To oznaczało zapowiedź nadchodzących zmian w Socjalistycznej Republice Macedonii, które doprowadziły do pierwszych pluralistycznych wyborów w listopadzie 1990 r. oraz do elekcji Kiro Gligorowa na pierwszego prezydenta Macedonii 27 I 1991 r.⁷. Kluczowym momentem transformacji było przeprowadzone 8 IX 1991 r. referendum, w którym ponad 95% głosujących osób opowiedziało się za suwerennym i niezależnym państwem⁸. Było to odzwierciedleniem sukcesywnie kształtowanej świadomości narodowej Macedończyków opartej na własnym języku, kulturze i historii. Ważnym wydarzeniem było także uchwalenie konstytucji przez Sobranie (macedoński parlament) 1 XI 1991 r., w której podkreślono, że Republika Macedonii jest suwerennym i niepodległym państwem narodowym obywateli macedońskich, jednocześnie gwarantując pełnię praw Albańczykom, Turkom, Wołochom, Romom i innym narodowościom mieszkającym w Macedonii. Macedończycy dostrzegali również kluczową kwestię pokojowej koegzystencji z mniejszościami narodowymi, wynikiem czego było konstytucyjne zapewnienie etnicznej, rasowej, wyznaniowej oraz społecznej równości, praw człowieka i obywatela, jak również rządu prawa w ramach demokratycznego systemu⁹.

Sobranie oficjalnie ogłosiło niepodległość 21 XI 1991 r. jako rezultat przeprowadzonego we wrześniu referendum¹⁰. To był kolejny etap procesu demokratyzacji Macedonii Północnej, w którym tenże kraj wdrażał demokrację parlamentarną oraz kontynuował liberalizację w polityce, społeczeństwie oraz gospodarce. Niemniej jednak przed politykami było wciąż wiele wyzwań, którym musieli sprostać, wybierając prozachodni kierunek prowadzenia polityki państwa.

Północnoatlantycki kierunek Macedonii Północnej

Jednym z pierwszych wyzwań, z którym Macedończycy musieli się zmierzyć po ogłoszeniu niepodległości była nazwa kraju – Republika Macedonii, która wywołała oburzenie wśród Greków, uważających się za jedynych sukcesorów dziedzictwa imperium starożytnej Macedonii¹¹. Dla Grecji nazwa sąsiedniego państwa

⁶ *Ibidem*, s. 12.

⁷ A. Rubeli, *op.cit.*, s. 3.

⁸ *Macedonia celebrates 25-years of independence* [8 IX 2016], https://meta.mk/en/macedonia-celebrates-25-years-of-independence/?upm_export=html&lang=en (11 VI 2019).

⁹ *The Constitution of the Republic of Macedonia*, https://www.sobranie.mk/the-constitution-of-the-republic-of-macedonia-ns_article-constitution-of-the-republic-of-north-macedonia.nspx (12 VI 2019).

¹⁰ Ž. Daskalovski, *op.cit.*, s. 17.

¹¹ *Macedonia's dispute with Greece*, <https://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=562> (9 VI 2019).

była nie do zaakceptowania, ponieważ uważano, że Macedończycy jako ludność słowiańska uzurpują sobie prawo do greckiej kultury i tradycji. Ponadto strona grecka obawiała się chęci zrewidowania granic kraju ze względu na fakt, że część geograficznego regionu Macedonii znajduje się w północnej Grecji (Macedonia Egejska¹²). W odpowiedzi na obawy Greków Macedonia Północna zdecydowała o przyjęciu pierwszej poprawki do konstytucji, mówiącej o tym, że kraj nie rości terytorialnych pretensji do któregokolwiek z sąsiadujących państw¹³. Przyjęta poprawka miała podkreślić demokratyczny charakter państwa, które respektuje normy prawa międzynarodowego. Konflikt pomiędzy Grecją a Macedonią Północną dotyczy również stosunku Greków do macedońskiej mniejszości narodowej. Ze szczególną uwagą obserwowano status mniejszości macedońskiej w związku ze skutkami wojny domowej w Grecji w latach czterdziestych. Macedończycy egejscy, którzy opuścili Grecję w trakcie wojny i nie przyjęli greckiego obywatelstwa, decyzją rządu nie mieli prawa powrotu do kraju. W zależności od źródła, liczba uchodźców wahała się od 100 do 260 tys. osób, w tym od 28 do 30 tys. dzieci¹⁴. W 1986 r. utworzono Stowarzyszenie Uchodźców Dziecięcych z Macedonii Egejskiej z siedzibą w Skopju, którego działalność została skupiona wokół promocji statusu mniejszości macedońskiej w Grecji. Pomimo sprzeciwu Greków oraz, początkowo, również władz federalnych Jugosławii, w 1988 r. w Skopju odbyło się zgromadzenie dziecięcych uchodźców z Grecji. Jego owocem było przyjęcie rezolucji, w której stowarzyszenie wezwało stronę grecką do zezwolenia Macedończykom egejskim na powrót do kraju¹⁵.

Ponadto Grecja skutecznie blokowała Macedończykom członkostwo w organizacjach międzynarodowych, m.in. w Organizacji Narodów Zjednoczonych. Warunkiem rządu greckiego do przystąpienia Macedończyków do ONZ była zmiana nazwy kraju. W związku z tym zdecydowano się na funkcjonowanie na arenie międzynarodowej pod nazwą Była Jugosłowiańska Republika Macedonii (w skrócie FYROM, z ang. Former Yugoslav Republic of Macedonia), co umożliwiło przyjęcie tegoż kraju do ONZ 8 IV 1993 r.¹⁶. Kolejnym elementem sporu pomiędzy Grecją a Macedonią Północną okazała się flaga macedońska ukazująca gwiazdę z Werginy widoczną na grobie Filipa II Macedońskiego¹⁷. Symbol

¹² Macedonia, jako region geograficzny, jest podzielona na trzy części: Macedonię Egejską (północna Grecja), Macedonię Wardarską (dzisiejsza Macedonia Północna), Macedonię Piryńską (południowa Bułgaria, obwód błagojewgradzki).

¹³ *The Constitution...*

¹⁴ Zob. więcej: M. Makurat, *Uchodźstwo Macedończyków z Grecji – „wielka historia” a „mała herstorja”*, „Kultura i Historia” 2012, t. 22, <https://www.kulturaihistoria.umcs.lublin.pl/archives/4136> (12 VI 2019).

¹⁵ Ž. Daskalovski, *op.cit.*, s. 7.

¹⁶ *Macedonia's dispute with Greece*, <https://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=562> (12 VI 2019).

¹⁷ T. Korban, *Spór o flagę i nazwę. Macedonia a Grecja w latach 1991-1995* [7 V 2016], <http://www.nowastrategia.org.pl/konfliktgreckomacedonski/> (27 VI 2019).

ten jest uznawany przez Greków za element własnego dziedzictwa narodowego. W wyniku narastających napięć Grecja nałożyła embargo handlowe na FYROM w 1994 r., uniemożliwiając handel z innymi państwami przez blokadę portów greckich dla Macedończyków. W wyniku nacisków organizacji międzynarodowych zdecydowano się na cofnięcie embargo oraz na podpisanie tymczasowego porozumienia w 1995 r., w którym FYROM zobowiązała się nie rościć pretensji terytorialnych względem Grecji, nie ingerować w jej wewnętrzne sprawy oraz zaprzestać korzystania z gwiazdy z Werginy na fladze. Z kolei Grecja obiecała nie utrudniać Macedończykom akcesji do organizacji, w których sama jest członkiem oraz nie zakłócać handlu z innymi państwami¹⁸. Porozumienie tymczasowo poprawiło relacje pomiędzy państwami, do czasu gdy w 2008 r. Grecja zablokowała zaproszenie FYROM do NATO.

Problem pojawił się również z mniejszością albańską, która nie mogła się pogodzić z preambułą konstytucji, podkreślającą wyłącznie macedoński charakter państwa. Albańczycy byli oburzeni również faktem, że języki mniejszości narodowych uznano za urzędowe tylko w jednostkach samorządowych, w których zamieszkuje większość osób z wymienionych mniejszości¹⁹. Do dalszych napięć doszło w 1997 r., kiedy Trybunał Konstytucyjny w FYROM zakazał używania albańskiej flagi, co było przyczyną licznych protestów społeczności albańskiej²⁰. Natomiast w 2001 r. doszło do eskalacji konfliktu, podczas którego dochodziło do starć sił macedońskich z Wyzwoleńczą Armią Kosowa UÇK. Konflikt w Macedonii Północnej pogłębił wrogość pomiędzy grupami etnicznymi, prowadząc do dalszych niepokojów społecznych, w efekcie których śmierć poniosło trzydzieści sześć osób oraz doprowadziło do zniszczenia chrześcijańskich i muzułmańskich budynków sakralnych²¹. Stabilizacja w stosunkach nastąpiła na skutek nacisków ze strony NATO i UE wraz z podpisaniem porozumienia w Ochrydzie 13 VIII 2001 r., zapewniając Albańczykom większe uznanie praw etnicznych w zamian za przekazanie przez rebeliantów broni siłom pokojowym NATO²². Macedończycy zmienili preambułę, w której zapisano, że Republika Macedonii jest państwem Macedończyków, a także osób narodowości albańskiej, tureckiej, serbskiej, romskiej, bośniackiej, wołoskiej oraz innych osób zamieszkujących w jej granicach.

¹⁸ *Greece and the Former Yugoslav Republic of Macedonia Interim Accord (with related letters and translations of the Interim Accord in the languages of the Contracting Parties)*, „United Nations Treaty Series” 1995, vol. 1891, no. 32193, [https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/MK_950913_Interim Accord between the Hellenic Republic and the FYROM.pdf](https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/MK_950913_Interim%20Accord%20between%20the%20Hellenic%20Republic%20and%20the%20FYROM.pdf) (22 VI 2019).

¹⁹ B. Nuhija, *The impact of postponed accession of Republic of Macedonia in the Euro-Atlantic structures to the inter-ethnic relations*, „New Balkan Politics” 2013, issue 13, s. 142.

²⁰ *Timeline: Macedonia* [24 I 2012], http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/country_profiles/1410364.stm (18 VI 2019).

²¹ B. Nuhija, *op.cit.*, s. 144.

²² *Konflikty współczesnego świata*, red. M. Broda, Warszawa 2008, s. 231.

Ponadto przyjęto poprawkę do konstytucji, w której ustalono, że każdy inny język, którym posługuje się co najmniej 20% ludności, również jest językiem oficjalnym²³. Dodatkowo ogłoszono język albański jako urzędowy na terytorium całej Macedonii Północnej²⁴. Zmiany w ustawodawstwie krajowym oraz porozumienie z Ochrydy miały złagodzić napięcia między Macedończykami oraz Albańczykami i ukazać Macedonię Północną jako kraj, który dba o wszystkich swoich obywateli, włączając w to również mniejszości narodowe.

Niezbędnym elementem akcesji do Unii Europejskiej i NATO jest rozwiązanie wszelkich konfliktów z sąsiadującymi państwami. Mając powyższe na uwadze, politycy macedońscy dążyli do znormalizowania stosunków z Bułgarią, z którą spierali się o tożsamość narodową swoich bohaterów, a także o odrębny charakter języka macedońskiego oraz narodu macedońskiego²⁵. Mimo iż Bułgarzy jako pierwsi uznali niepodległość swojego sąsiada, przez wiele lat nie doszło do uregulowania wzajemnych stosunków. Sukcesem okazało się podpisanie dobrosąsiedzkiego porozumienia o współpracy i przyjaźni 1 VIII 2017 r. przez premiera Macedonii Północnej Zorana Zaewa oraz bułgarskiego premiera Bojko Borisowa. W porozumieniu Bułgarzy zrzekli się pretensji terytorialnych wobec sąsiada, a Macedończycy zobowiązali się nie ingerować w wewnętrzne sprawy Bułgarii, co w rezultacie ograniczy wsparcie dla mniejszości macedońskiej w Macedonii Piryńskiej²⁶. Historyczne porozumienie, które poprawiło stosunki między państwami, sprawiło, iż integracja z NATO stała się jeszcze bardziej realna.

W międzyczasie politycy macedońscy na czele z premierem, Zoranem Zaewem, podjęli się uregulowania kwestii nazwy kraju, która wciąż budziła kontrowersje wśród Greków, skutecznie blokujących akcesję Macedonii Północnej do Sojuszu Północnoatlantyckiego. Macedońskie aspiracje dotyczące członkostwa w NATO zostały uznane podczas szczytu w Bukareszcie w 2008 r., podczas którego przedstawiciele Sojuszu orzekli, że FYROM jest technicznie przygotowana do przystąpienia do Paktu²⁷. Niemniej jednak sprzeciw Grecji uniemożliwił zaproszenie Macedonii Północnej do przyłączenia się do NATO.

---

²³ *The Constitution...*

²⁴ *Macedońskie zbliżenie z sąsiadami* [20 I 2018], <https://studium.uw.edu.pl/macedonskie-zblizenie-z-sasiadami/> (23 VI 2019).

²⁵ Język macedoński oraz język bułgarski należą do tej samej grupy języków południowo-wschodnich, przez niektórych bułgarskich językoznawców macedoński język literacki uważany jest za dialekt bułgarskiego.

²⁶ M. Seroka, *Nowy rozdział w stosunkach macedońsko-bułgarskich* [9 VII 2017], <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2017-08-09/nowy-rozdzial-w-stosunkach-macedonsko-bulgarskich> (23 VI 2019).

²⁷ A. Armonaite, *The Republic of North Macedonia: political change, NATO accession and economic transition*, Economics and Security Committee on Transition and Development, s. 1 [8 IV 2019], <https://www.nato-pa.int/download-file?filename=sites%2Fdefault%2Ffiles%2F2019-04%2F081%20ESCTD%2019%20E%20-%20THE%20REPUBLIC%20OF%20NORTH%20>

W obliczu uporu strony greckiej koalicja Socjaldemokratycznego Związku Macedonii oraz Demokratycznej Unii na rzecz Integracji, która zastąpiła Wewnętrzną Macedońską Organizację Rewolucyjną – Demokratyczną Partię Macedońskiej Jedności Narodowej w 2017 r., otworzyła się na negocjacje dotyczące zmiany nazwy kraju. Efektem wysiłków obu państw było podpisanie Porozumienia z Prespy 17 VI 2018 r., kończąc tym samym dwudziestosiedmioletni konflikt grecko-macedoński. Strony zgodziły się na zmianę nazwy państwa na Republikę Macedonii Północnej, zobowiązując Macedończyków do wprowadzenia niezbędnych poprawek do konstytucji, a Greków do zaprzestania blokowania integracji sąsiada z organizacjami międzynarodowymi²⁸. Nowa jakość w prowadzeniu polityki przez Macedończyków umożliwiła współpracę z Grecją, otwierając nowy rozdział w historii kraju i udowadniając innym aktorom na arenie międzynarodowej, że Macedonia Północna jest państwem demokratycznym, otwartym na dialog. Nowa nazwa przyjęta została w styczniu 2019 r., kiedy parlament przegłosował większością 2/3 głosów ustawę zmieniającą nazwę państwa, mimo niezadowolenia i wcześniejszego weta w tej sprawie prezydenta Gorge Iwanowa²⁹. Sukces został osiągnięty przez rząd Zorana Zaewa we współpracy z rządem premiera Aleksisa Tsiprasa. Macedończycy otrzymali oficjalne zaproszenie do struktur Sojuszu podczas szczytu w Brukseli w lipcu 2018 r.³⁰. Reformy, jakim poddało się to bałkańskie państwo, wpłynęły bezpośrednio na historyczne wydarzenie, jakim było podpisanie 6 II 2019 r. protokołu akcesyjnego. Grecja jako pierwszy kraj członkowski ratyfikowała protokół akcesyjny 8 II 2019 r.³¹, by pokazać swoje wsparcie dla sąsiedniego państwa wynikające z normalizacji stosunków na mocy Porozumienia z Prespy. Wraz z ratyfikacją dokumentu przez wszystkie kraje członkowskie Macedonia Północna stanie się trzydziestym, pełnoprawnym członkiem Sojuszu Północnoatlantyckiego. Zanim to nastąpi Macedończycy będą mogli brać udział w pracach Paktu jako państwo zaproszone.

MACEDONIA%2C%20POLITICAL%20CHANGE%2C%20NATO%20ACCESSION%20-AND%20ECONOMIC%20TRANSITION.pdf&fbclid=IwAR3soVVvXtg8D56gpawQ5OAdwEQINr-3dBbN0T4Z66hKMfnIVbTuezGwnc (24 VI 2019).

²⁸ *Final agreement for the settlement of the differences as described in the United Nations Security Council resolutions 817 (1993) and 845 (1993), the termination of the Interim Accord of 1995, and the establishment of a strategic partnership between the parties* [12 VI 2018], <http://www.ekathimerini.com/resources/article-files/aggliko-1.pdf> (24 VI 2019).

²⁹ T. Carney, *What does North Macedonia's name change have to do with NATO?* [8 III 2019], <https://www.lawfareblog.com/what-does-north-macedonias-name-change-have-do-nato/> (24 VI 2019).

³⁰ *Relations with the Republic of North Macedonia* [15 II 2019], https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_48830.htm (24 VI 2019).

³¹ *Greece ratifies North Macedonia's NATO protocol* [8 II 2019], <https://www.rferl.org/a/greek-parliament-ratifies-north-macedonia-nato-protocol/29758337.html> (14 VII 2019).

Znaczenie akcesji Macedonii Północnej do NATO

Przyjęcie Macedonii Północnej do NATO pokazuje kluczowe znaczenie we wzmocnieniu południowej flanki Sojuszu. Poza omawianym państwem, bałkańskimi członkami NATO są Chorwacja, Czarnogóra, Słowenia, Albania, Bułgaria oraz Rumunia, natomiast poza Paktem pozostają Kosowo, Serbia oraz Bośnia i Hercegowina³². Przede wszystkim dużym sukcesem było obranie prozachodniego kierunku polityki przez Macedończyków. Należy wziąć pod uwagę fakt, iż jest to byłe państwo socjalistyczne, które przeszło transformację ustrojową, stopniowo poddając się procesowi demokratyzacji. W ciągu niecałych trzech dekad od ogłoszenia niepodległości Macedonia Północna zdołała spełnić oczekiwania i standardy NATO. Kluczowym aspektem była jednomysłność różnych grup społeczno-politycznych w wyznaczeniu prozachodniego kierunku. Działania kolejnych polityków oraz społeczności zamieszkujących Macedonię Północną pokazały dużą determinację, w osiągnięciu celu, jakim była integracja ze strukturami euroatlantyckimi. Dzięki przysłemu członkostwu w Pakcie Macedonia Północna uzyska silniejszą pozycję na Bałkanach. Położenie geograficzne oraz zbliżenie euroatlantyckie może przyczynić się do inwestowania w kraju przez zagraniczne korporacje, zwłaszcza z sektora zbrojeniowego. Ponadto osiągnięcie konsensusu z sąsiadującymi państwami, z którymi spory trwały nawet kilkadziesiąt lat, było niezaprzeczalnym sukcesem i wzmocniło proces stabilizacji na dynamicznie zmieniającym się Półwyspie Bałkańskim.

Nie mniejsze znaczenie w procesie akcesyjnym miała polityka „otwartych drzwi” NATO. Pozwoliła ona jednocześnie na dodatkowe wzmocnienie sił Sojuszu w Europie od strony południowej. Stosowanie tej polityki w odniesieniu do Macedonii Północnej pokazuje innym państwom, w szczególności postkomunistycznym, że członkostwo w NATO nie jest nierealne, wymaga jedynie spełnienia odpowiednich kryteriów. Siły Sojuszu wspierają postkomunistyczne państwa w procesie demokratyzacji, zachęcając je do wdrażania niezbędnych reform. Bilans zysków i strat w przypadku Macedonii Północnej pokazał przewagę NATO nad współpracą z Rosją. Natomiast zaangażowanie oraz wspólne wysiłki Macedończyków, by ustabilizować sytuację wewnętrzną, jedynie podkreśliły atrakcyjność NATO, która w swych dążeniach do utrzymania bezpieczeństwa opiera się na zasadach demokratycznych rządów prawa i wolności jednostki. Ponadto podpisanie protokołu akcesyjnego miało znaczenie w osłabieniu wpływów Rosji na Bałkanach. Macedonia Północna posiada ok. 9 tys. żołnierzy, którzy służą w armii posiadającej radziecki sprzęt, m.in. czołgi T-72, wozy bojowe BWP-2 oraz

³² Z. Radosavljevic, *North Macedonia on course to join NATO, awaits decision on EU bid* [5 VI 2019], <https://www.euractiv.com/section/enlargement/news/north-macedonia-en-course-to-join-nato-awaits-decision-on-eu-bid/> (13 VII 2019).

śmigłowce Mi-24³³. Mimo iż potencjał macedoński nie stanowi jakościowego wzmocnienia NATO, to siły Sojuszu zyskają członka zaangażowanego w działalność w ramach organizacji oraz gotowego do wdrożenia potrzebnych standardów, które mają być udziałem wszystkich państw członkowskich. Na uwagę zasługuje również zapewnienie minister obrony Macedonii Północnej, Radmily Šekerinskiej, że jej kraj zrobi wszystko, by do 2024 r. podnieść wydatki na obronę do wymaganych 2% PKB³⁴. Bałkański kraj w ciągu prawie trzydziestu lat udowodnił, że jest w stanie stawić czoła wyzwaniom, by osiągnąć obrany wcześniej cel, więc można przypuszczać, że będą w stanie sprostać narzuconemu wymogowi.

Macedończycy nie stanowią zagrożenia dla Rosji ze względu na to, że tworzą niewielkie terytorialnie państwo, z ograniczonymi możliwościami militarnymi oraz ekonomicznymi. Niemniej jednak integracja euroatlantycka Macedonii Północnej wpłynęła na Federację Rosyjską. Z jej geostrategicznego punktu widzenia bałkańskie państwo odgrywa znaczącą rolę. Według jednego z wielu planów dotyczących budowy gazociągu Turecki Potok na macedońskim terytorium miałyby zostać stworzona odpowiednia infrastruktura pod to przedsięwzięcie³⁵. W ostateczności zdecydowano o przeciągnięciu gazociągu przez Bułgarię, Serbię i Węgry³⁶. Ponadto Rosjanie mogą się obawiać „efektu domina”, w którym, wzorem Macedończyków, inne państwa (choćby, aspirujące do zachodnich organizacji, Ukraina bądź Gruzja) spełnią standardy NATO i dołączą do Sojuszu. W rezultacie istnieje uzasadniona obawa, iż Rosja będzie kontynuowała ingerowanie w wewnętrzne sprawy państw, które znajdują się w jej strefie wpływów. W interesie Rosjan będzie destabilizacja państw decydujących się na euroatlantycki kierunek, by powstrzymać „ekspansję” NATO. Federacja Rosyjska, świadoma wymogów formalnych NATO, starała się uniemożliwić porozumienie pomiędzy Grecją a Macedonią Północną, uważając iż kwestia nazewnictwa państwa jest niezwykle delikatna. Z punktu widzenia Rosji kwestia zmiany nazwy powinna być negocjowana na forum Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych, w której jest stałym członkiem i posiada prawo weta³⁷. Można przypuszczać, iż bez wahania skorzystałaby z danego jej prawa, wetując propozycje nazwy kraju.

³³ M. Świerszczyński, *Macedonia wchodzi do NATO. Co to oznacza dla Sojuszu?* [9 II 2019], <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/swiat/1781558,1,macedonia-wchodzi-do-nato-co-to-oznacza-dla-sojuszu.read> (13 VII 2019).

³⁴ T. Schultz, *North Macedonia negates NATO sceptics* [29 III 2019], <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/north-macedonia-negates-nato-skeptics> (13 VII 2019).

³⁵ E. Sulimova, *North Macedonia: a new name, a new opportunity* [19 II 2019], <https://doc-research.org/2019/02/north-macedonia-new-name-new-opportunity/> (14 VII 2019).

³⁶ *Turecki Potok wkracza do Europy Środkowej* [30 V 2019], <https://warsawinstitute.org/pl/turecki-potok-wkracza-europy-srodkowej/> (14 VII 2019).

³⁷ M. Samorukov, *Double or quits: a Russian approach to North Macedonia and NATO* [14 V 2019], <https://carnegie.ru/2019/05/14/double-or-quits-russian-approach-to-north-macedonia-and-nato-pub-79123> (14 VII 2019).

Jednakże oba państwa, usatysfakcjonowane rezultatem swoich negocjacji, nie potrzebowały dodatkowego mediatora. Rzeczniczka rosyjskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Maria Zacharowa, negatywnie oceniła macedońską integrację z NATO, uważając iż państwa zachodnie popełniły błąd, wspierając Macedończyków w podjęciu decyzji o zmianie nazwy kraju poprzez zachęcanie ich do głosowania w referendum za nazwą Macedonia Północna. Ponadto Zacharowa uważa, że euroatlantycka propaganda jest niezaprzeczalna i oskarża NATO o stosowanie podwójnych standardów, jeśli chodzi o ingerencję w wewnętrzne sprawy państw³⁸.

Zakończenie

Na podstawie przeprowadzonej analizy procesu integracji euroatlantyckiej Macedonii Północnej, można stwierdzić, iż polityka „otwartych drzwi” NATO skutecznie zachęca kolejne państwa do członkostwa. Droga Macedonii Północnej do organizacji międzynarodowych może być wzorem dla innych państw, które w ramach polityki prowadzonej przez Sojusz mogą zostać przyjęte do NATO po spełnieniu wymaganych kryteriów. W przypadku państwa macedońskiego bilans zysków i strat wykazał większe przywiązanie do wartości reprezentowanych przez Sojusz aniżeli do współpracy wojskowej z Rosją. Natomiast proces transformacji, jaki Macedonia Północna musiała przejść od lat dziewięćdziesiątych, jednoznacznie wskazuje na fenomen NATO, który przyciąga kolejne państwa do Sojuszu. Podpisanie protokołu akcesyjnego i, prawdopodobnie w niedługim czasie, stanie się pełnoprawnym członkiem jest dla Macedończyków długo wyczekiwaną nagrodą za wysiłki polityków i społeczeństwa, a także za ustępstwa w ramach dojścia do konsensu w licznych kwestiach spornych. Mimo okazywanego niezadowolnienia przez Rosję, Macedonia Północna nie zatrzymała się w swych aspiracjach euroatlantyckich, co więcej wraz z wyborem nowej partii rządzącej stała się jeszcze bardziej zdeterminowana w dołączeniu do struktur NATO.

---

³⁸ Zakharova: *Western countries want to bring Macedonia into NATO at any cost* [4 X 2018], <https://meta.mk/en/zakharova-western-countries-want-to-bring-macedonia-into-nato-at-any-cost/> (14 VII 2019).

Abstract

Marlena Pokrzywińska

Political aspects of North Macedonia's accession process to the North Atlantic Alliance

North Macedonia's route to the North Atlantic Alliance was long and full of challenges. In the meantime, the former Yugoslav state had to concentrate its efforts on the political, economic and social transformation which was the result of the declaration of independence by North Macedonia the nineties of the twentieth century. The country began reorganizing the entire state system in the face of the collapse of Yugoslavia. The result of the „open door” policy of NATO and the reforms that the country introduced was the signing of the accession protocol by representatives of the member states and the Minister of Foreign Affairs of North Macedonia Nikola Dimitrov at the headquarter of the organization in Brussels on 6 II 2019. The purpose of this article is to analyze the accession process of North Macedonia to NATO, including the political aspects of its course and the importance of integration with the structures of the Alliance.

Keywords: North Macedonia, NATO, the Balkan Peninsula, Albania, Greece, Russia

References

- Armonaite, A., *The Republic of North Macedonia: political change, NATO accession and economic transition* [8 IV 2019].
- Carney, T., *What does North Macedonia's name change have to do with NATO?* [8 III 2019], https://www.lawfareblog.com/what-does-north-macedonias-name-change-have-do-nato?fbclid=IwAR22ikohZXOhwFj4HMOhEK6Xqz1IWp1voskBQ72xe3Nb_KiOG5s_r4NVgl4.
- Daskalovski, Ž., *Elite transformation and democratic transition in Macedonia and Slovenia*, „Balkanologie Revue d'Études Pluridisciplinaires” 1999, vol. III, no. 1.
- Final agreement for the settlement of the differences as described in the United Nations Security Council resolutions 817 (1993) and 845 (1993), the termination of the Interim Accord of 1995, and the establishment of a strategic partnership between the parties* [12 VI 2018], <http://www.ekathimerini.com/resources/article-files/aggliko-1.pdf>.

- Greece and the Former Yugoslav Republic of Macedonia Interim Accord (with related letters and translations of the Interim Accord in the languages of the Contracting Parties)*, „United Nations Treaty Series” 1995, vol. 1891, no. 32193, https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/MK_950913_Interim_Accord_between_the_Hellenic_Republic_and_the_FYROM.pdf.
- Greece ratifies North Macedonia's NATO protocol* [8 II 2019], <https://www.rferl.org/a/greek-parliament-ratifies-north-macedonia-nato-protocol/29758337.html>.
- Konflikty współczesnego świata*, ed. M. Broda, Warszawa 2008.
- Korban, T., *Spór o flagę i nazwę. Macedonia a Grecja w latach 1991-1995* [7 V 2016], <http://www.nowastrategia.org.pl/konfliktgreckomacedonski/>.
- Macedonia celebrates 25-years of independence* [8 IX 2016], https://meta.mk/en/macedonia-celebrates-25-years-of-independence/?upm_export=html&lang=en.
- Macedonia's dispute with Greece*, <https://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=562>.
- Macedońskie zbliżenie z sąsiadami* [20 I 2018], <https://studium.uw.edu.pl/macedonskie-zblizenie-z-sasiadami/>.
- Makurat, M., *Uchodźstwo Macedończyków z Grecji – „wielka historia” a „mała heristoria”*, „Kultura i Historia” 2012, t. 22, <https://www.kulturaihistoria.umcs.lublin.pl/archives/4136>.
- NATO allies sign Accession Protocol for the future Republic of North Macedonia* [6 II 2019], https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_163078.htm?selectedLocale=en.
- Nuhija, B., *The impact of postponed accession of Republic of Macedonia in the Euro-Atlantic structures to the inter-ethnic relations*, „New Balkan Politics” 2013, issue 13.
- Radosavljevic, Z., *North Macedonia en course to join NATO, awaits decision on EU bid* [5 VI 2019], <https://www.euractiv.com/section/enlargement/news/north-macedonia-en-course-to-join-nato-awaits-decision-on-eu-bid/?fbclid=IwAR2aeUUAc3BerEvmwI7km1LPR4vYDLFkhiJBuzgBCpNr9uzNE3ExMa17svg>.
- Relations with the Republic of North Macedonia* [15 II 2019], https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_48830.htm?fbclid=IwAR2QmGqCrzY3xrKAE5q0lgmVidWZ1gJVp-FPK1mVfrtDg9Ybw1WUS2p8IGk.
- Rubeli, A., *Threats to sovereignty: the case of Macedonia in the 1990's*, [in:] *A captured moment in time: IWM Junior visiting fellows conferences*, eds. A. Rubeli, N. Vucenik, Vienna 2000.
- Samorukov, M., *Double or quits: a Russian approach to North Macedonia and NATO* [14 V 2019], https://carnegie.ru/2019/05/14/double-or-quits-russian-approach-to-north-macedonia-and-nato-pub-79123?fbclid=IwAR3d1w2s2mxGSg64G3wC_vvSrRItA8qjrC8KOBjRhDvmcpBrOm9BfkdQ9Y.

- Schultz, T., *North Macedonia negates NATO sceptics* [29 III 2019], <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/north-macedonia-negates-nato-skeptics>.
- Seroka, S., *Nowy rozdział w stosunkach macedońsko-bułgarskich* [9 VII 2017], <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2017-08-09/nowy-rozdzial-w-stosunkach-macedonsko-bulgarskich>.
- Sulimova, E., *North Macedonia: a new name, a new opportunity* [19 II 2019], <https://doc-research.org/2019/02/north-macedonia-new-name-new-opportunity/?fbclid=IwAR3k0LgB8x4kCp8NShLsELlaB543EWoZoo5L0jU-82LixSR7YnWSwFCrzjQ>.
- Świerszczyński, M., *Macedonia wchodzi do NATO. Co to oznacza dla Sojuszu?* [9 II 2019], <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/swiat/1781558,1,macedonia-wchodzi-do-nato-co-to-oznacza-dla-sojuszu.read?fbclid=IwAR0vlpTGZT6i0jZUwx-yraSSdlPuywIwQgx6DTzqwnU4CdvSJe9eoSY4Y78>.
- The Constitution of the Republic of Macedonia*, https://www.sobranie.mk/the-constitution-of-the-republic-of-macedonia-ns_article-constitution-of-the-republic-of-north-macedonia.nspix.
- Timeline: Macedonia* [24 I 2012], http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/country_profiles/1410364.stm.
- Turecki Potok wkracza do Europy Środkowej* [30 V 2019], <https://warsawinstitute.org/pl/turecki-potok-wkracza-europy-srodkowej/>.
- Zakharova: *Western countries want to bring Macedonia into NATO at any cost* [4 X 2018], <https://meta.mk/en/zakharova-western-countries-want-to-bring-macedonia-into-nato-at-any-cost/>.

Marlena Pokrzywińska – mgr bezpieczeństwa międzynarodowego, doktorantka w Zakładzie Badań Wschodnich w Instytucie Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego. ORCID: 0000-0002-3755-5283

